Z judikatury Nejvyššího a Nejv. spr. soudu.

Úrazové pojištění.

(Podává odborový přednosta Vladimír Šmídek.)

K § 29, 34 45—47 úrazového zákona. Neoznámil-li podnikatel úrazové pojišťovně dělnické úraz včas nebo řádně dle § 29 úrazového zákona, propadá pouze trestu dle § 52 cit. zákona, není však práv dělníku z náhrady. — Na podnikatele může dělník nastupovati jedině, způsobil-li podnikatel (po případě jeho zákonný zástupce nebo representant) úraz úmyslně a to jen o to, co dělníku dále ještě přísluší dle občanského zákona v poměru k úrazovému zákonu.*)

Kdyby nebylo úrazového zákona, tedy úrazové pojišťovny, byl by podnik ohledně úrazu s poškozeným dělníkem v případném právním poměru. Tento případný úrazový poměr dělníka k podniku však jest právě úrazovým zákonem odstraněn a nahrazen úrazovým poměrem dělníka k úrazové pojišťovně, neboť zákon chtěl jednak zříditi dělníku nárok z úrazu pro každý případ, ať už by podnikatel z něho byl práv čili ne, chtěl mimo to učiniti osud úrazového nároku dělníkova neodvislým od nejistých osudů podniku a majetku podnikatelova tím, že mu zřídil nárok proti ústavu hospodářsky zabezpečenému a jednak zase zbaviti podnikatele risika z úrazu a zmírniti břímě jeho tím, že je omezil na placení pojistných příspěvků.

Mezi podnikem a dělníkem není tedy poměru úrazového, nýbrž jest mezi nimi pouze poměr pracovní. Je-li však poměr úrazový mezi nimi zřízením úrazové pojišťovny dělnické vyřazen, tedy vznikl zřízením úrazové pojišťovny poměr nový, jak na straně podniku, tak na straně dělníka a jsou tu tedy k úrazové pojišťovně poměry dva.

I. Poměr podniku k úrazové pojišťovně jest až na povinnost platiti příspěvky poměrem čistě úředním či formálním, jenž se týče pouze správní stránky ústavu, t. j. podnik je povinen dodávati úrazové pojišťovně všecka úřední data, jichž ona k řádnému konání svého úřadu potřebuje, mimo jiné tedy oznamovati počet dělníků v podniku zaměstnaných a oznamovati nastalé úrazy.

II. Poměr dělníka k úrazové pojišťovně za to je čistě hmotněprávní, má předmětem nárok dělníka z nastalého úrazu.

Ad I. Poněvadž tedy poměr podniku k úrazové pojišťovně jest čistě úřední, jest opominutí povinnosti k dodávání úředních dat jen úředním proviněním a má za následek trest, jenž jej úředně stihne, na právní postavení dělníkovo vůči úrazové pojišťovně však nemá opominutí to nižádného vlivu.

Neboť ať podnik povinnosti své vyhověl či nic, práva dělníkova zůstávají pořád stejná, nejsou tím dotčena ani ve svém vzniku ani ve svém zániku.

Tak když podnik dělníka neohlásil (§ 18, 19), je přece dělník proti úrazu pojištěn, neboť on je pojištěn již ze zákona, již tou skutečností, že a tím okamžikem, kdy do práce v podniku úrazovém vstoupil (§ 1), a tedy je pojištěn dříve, než podnik jej úrazové pojišťovně vůbec ohlásiti mohl. Opominutí ohlášky nebrání tedy vzniku pojištění.

Ale zrovna tak se to má, když podnik neohlásil nastalý úraz, což jest právě předmětem naší otázky: opomine-li podnik ohlásiti nastalý

---

*) Stejně rozhodl Nejvyšší soud rozhodnutím z 10. listopadu 1925, č. j. Rv. II. 353/25, otištěným na str. 244 Doplňku ke Sbírce zákonův a nařízení o pojištění dělníků pro případ úrazu v republice Československé. Praha 1926, Státní tiskárna.

úraz, nejen že to nebrání vzniku úrazového nároku dělníkova, neboť tento vzniká samým úrazem, jako pojištění proti úrazu samým vstupem do práce, ale nemá to také žádného vlivu na trvání nároku, nárok dělníkův trvá pořád stejně, ať oznámení úrazu učiněno, nebo ne, čili opomine-li podnik oznámiti nastalý úraz, nemá to za následek zánik nároku dělníkova a jest tedy oznámení to a tudíž i jeho opominutí v příčině dělníkova poměru vůči úrazové pojišťovně skutečností naprosto irrelevantní, takže jest nemožno říci, že dělníku z opominutí toho vzešla nějaká škoda.

Podnik má oznámiti úraz do jednoho týdne, ale i když toho neučinil, trvá nárok z úrazu dál a může ho provésti jen dělník sám, neboť

ad II. dělník musí dle §u 34 ohlásiti nárok svůj úrazové pojišťovně do jednoho, resp. dvou roků od úrazu a teprve opominutím této ohlášky, tedy opominutím dělníkovým zaniká nárok. Musí to tedy dělník přičísti vždy jen sám sobě, když jeho nárok zanikl proto, že on ho včas neuplatnil. Podnik ohlašuje „úraz" (§ 29), dělník však „nárok" (§ 34) a již to charakterisuje povahu jedné každé ohlášky, co má předmětem; úraz opominutím ohlášky pominouti nemůže, neboť nastalá skutečnost nedá se odestáti, ale nároky opominutím pomíjejí, to je právní pravidlo zákonem velmi často užívané.

Bývalý vídeňský nejvyšší soud snaží se význam §u 34 podlomiti tím, že líčí věc tak, jakoby se zde vyhražovalo dělníkovi pouze „oprávnění" nárok ohlásiti a bylo to tedy vedle ohlášky úrazu podnikem jen jakousi prý „podpůrnou" akcí k zachování nároku dělníkova. Avšak zákon výrazně mluví tu o povinnosti: původní znění bylo haben ihren Anspruch bei Vermeidung des Ausschlusses anzumelden, kteráž vazba slouží eminentně k vyjádření povinnosti, vládní návrh zákona č. 207/1919 tisk. 491 přeložil to „mají" svůj nárok oznámiti, sice že by ho pozbyli, což však se zdálo právě soc. pol. výboru tisk 780 právem slabé i nahradil to výrazem „musí" oznámiti, sice nároku pozbudou a podtrhl jak výraz „musí" tak „pozbudou . . ."

A vskutku komu pak také má býti uloženo hájení dělníkových zájmů, než jemu samému. Není tu žádného poručenského neb jiného ochrančího poměru, aby dělník svá práva nemohl hájiti sám.

Má-li ale dělník sám povinnost bdíti nad svým nárokem, nemůže ji přesunovati na podnikatele.

Právě však proto, že opomine-li podnik úraz ohlásiti, nemá to vlivu na nárok dělníkův, nýbrž jest jen přestupkem vůči úřadu, položil zákon na opominutí to pouze pokutu a nikoli ručební povinnost podniku za úrazový nárok dělníka. Kdyby podnik dělníku měl ručit, tu by nebylo třeba pokuty, neboť povinnost hraditi dělníku úrazový nárok, byla by mnohonásobně větším trestem než pokuta 200 Kč a stačila by tedy sama o sobě, dohánějíc podnik k plnění povinnosti mnohem důrazněji a nebylo by tedy třeba pokuty. Ale právě proto, že zákon stojí na stanovisku, že ručební povinnosti podnik nemá, musil položiti trest.

Kdyby podnik měl dělníkovi ručit z neohlášení úrazu, musila by mu k ohlášce dána býti táž lhůta jako je v §u 34 dána dělníku k ohlášení nároku, neboť jen tak by bylo právo v harmonii. Tak ale je mu dána lhůta jednoho týdne, jejíž promeškání nemá za následek zánik dělníkova nároku, nýbrž jen pokutu.

Také nevysvětlitelné by bylo stanovisko zákonodárce, když v §u 34 prodloužil dělníkovi k ohlášce nároku původní lhůtu 1 roku na 2 léta, řka ve zprávě k vládnímu návrhu cit. zák. č. 207/19 tisk 491, že lhůta prodloužena proto, že často se objevily následky úrazu až po roce a nemohl se tedy zraněný odškodného domáhati, když roční lhůta uplynula. Tato starost o dělníka by byla zbytečná, kdyby mu ručil podnik za neohlášení úrazu, neboť úraz má podnik oznámiti vždy, aniž by zkoumal jeho následky a když by ho tedy neohlásil, byl by dělník kryt z ručební povinnosti podniku a nepotřeboval by nejen delší lhůtu, ale vůbec žádnou. Zřejmo, že stanovisko zákonodárce je jiné.

Zákon úrazový jest zákonem sám pro sebe. Sice všeobecné pojmy jsou v něm převzaty z řádu práva, tak na př. pojem zavinění musí se rozumět ve smyslu §u 1297 obč. zák., pojem hrubé nedbalosti ve smyslu §u 1324 obč. zák., ale co se týče nároku, platí jen nároky, které zákon úrazový zřizuje a jež mimo nárok dělníka z pojištění (§ 5—8) jsou nároky uvedené v § 45—47, jež mají nápis „O ručení podnikatelův a třetích osob za úrazy", mezi nimiž náš nárok není, a neplatí žádné nároky, které on nezřizuje, takže nelze sahati až k občanskému zákonu za účelem jich zřízení. Tak na př. § 46 ukládá výjimkou ze zásady, že podnik neručí za úraz, ručení to podnikateli přece, pakliže „úmyslně" úraz přivodil: na tento nárok nelze užíti zásady občanského zákona, který podle pravidla lata culpa dolus est zlému úmyslu klade na roveň hrubou nedbalost a propůjčovati dělníku nárok proti podnikateli i tehdy, zavinil-li úraz třeba jen hrubou nedbalostí. To by bylo proti zřejmé tendenci zákona. Zákon úrazový tedy nezná žádného nároku dělníka proti podnikateli z důvodu opominutí ohlášky úrazu a nelze proto nárok ten pořizovati mu uměle, jak činí býv. nejvyšší soud vídeňský, z občanského zákona. To je zásadní a kardinální chyba.

Ostatně, jak už řečeno, z toho, že podnik opominul ohlásiti úraz, žádná škoda ještě nenastala, nárok dělníkův trvá dále, nelze tedy také už proto ručební povinnost podniku zakládati na § 1294 obč. z., jenž předpokládá, že z opominutí vznikla škoda. § 1297 a 1298 obč. zák. však upravují jen pojem viny (nedbalosti) a břímě průvodní ohledně ní, nezakládají tedy žádného nároku a § 1311 konečně mluví o případu, kdy kdo přestoupil zákon, jenž hledí vyvarovati nahodilým poškozením na př. předpis, že nebezpečná místa mají býti v noci osvětlena nebo zahrazena, ale zánik nároku dělníkova uplynutím doby v §u 34 stanovené nemůže býti nazván „nahodilým" poškozením, i když by se už zánik ten kladl na vrub podnikatelova opominutí, že neohlásil úraz. Applikace všech těchto předpisů je tedy zde pochybena.

Námitka, že kdyby úraz utrpěvší dělník následkem úrazu byl neschopen jakéhokoliv jednání, nemohl by nárok ohlásiti, je nyní bezpředmětná, protože lhůta §u 34 jest v odstavci 3., novelou č. 207/1919 přidaném, označena výslovně jako promlčecí a mají tu proto místo §§ 1494—1496 obč. zák., dle nichž promlčecí lhůty neběží, když promlčující strana není k právním činům způsobilá a nemá zákonného zástupce.

V původním znění §u 34 (bei Vermeidung des Ausschlusses) byla to sice lhůta preklusivní, ale ani to nemohlo vadit, protože preklusivních lhůt je celá dlouhá řada a jsou buď v tom svízelném postavení všichni, kdo některé z nich se svými nároky jsou podrobeni, anebo, pak-li bychom výkladem došli k výsledku, že uvedený důvod stavění lhůty platí i pro lhůty preklusivní, jako tomu jest v říšskoněmeckém právu již podle zákona, tedy nikdo. Nikdy ale nebylo tu postavení dělníka něčím zvláštním, u jiných lhůt neznámým a ostatně nikdy se v té příčině neobjevily ještě stesky, že by dělník z té příčiny byl o svůj nárok přišel.

(Rozhodnutí Nejv. soudu ze 14. prosince 1926, č. j. Rv. I. 988/26/I.)

Nemocenské pojištění.

(Sděluje Dr. J. Laštovka.)

K § 160, odst. 1, písm. a) zák. č. 221 Sb. z. a n. z r. 1924. — Pojistné na nemocenské pojištění netřeba platiti — třebaže pojistný poměr trvá — za neděle (a vůbec za dny), v nichž pojištěnec nevykonává prací nebo služeb povinně pojištěných a nepobírá mzdy. — Platebním výměrem č. 713 předepsala okresní nemocenská pojišťovna v Brandýse n. L. firmě Antonín Líman, kruhová cihelna v Záluží, za měsíc čer-